

Druhý a třetí život

Od poloviny 19. století lidé kroj postupně odkládali a oblékali se do módních a moderních oděvů. Proto vznikající muzea začala sbírat mimo jiné i lidový oděv. Nejen díky nim, ale i díky nadšeným amatérským sběratelům se kroje dochovaly do dnešních dob.

Již na konci 19. století vznikla myšlenka prezentovat lidovou kulturu široké veřejnosti, protože na mnohých místech Česka již zanikala nebo dokonce vymizela úplně. V roce 1895 se uskutečnila velká Národopisná výstava československá v Praze, na které se představily všechny regiony Českých zemí. Této výstavě předcházela velká sběratelská akce, do níž se zapojilo mnoho sběratelů z jednotlivých regionů, kteří do Prahy zasílali nejen informace o tom, v jakém stavu je v dané oblasti lidová kultura, ale také části lidových oděvů, řemeslných výrobků a dalších artefaktů běžného života. Z těchto předmětů následně vzniklo Národopisné muzeum v Praze. V mnoha regionech se před velkou výstavou v Praze uskutečnily také regionální národopisné výstavy. Na Těšínsku se v roce 1894 konala Národopisná výstava v Orlové, kde byla mimo jiné předvedena slezská svatba. Podobné akce se v Orlové následně konaly i po 1. světové válce, ať už to byl Matiční den, Národopisné slavnosti či Majáles.

V 50. letech 20. století začaly vznikat první folklorní soubory, které převedly lidové tance, písně a zvyky do jevištní podoby. Pro část lidové kultury to znamenalo zánik, protože některé projevy nebylo možné přenést na jeviště. Pro jiné zase druhý život, byť v omezené a pozměněné formě pouze na jevišti. Ku příkladu tance byly upraveny tak, aby tanečník byl co nejvíce čelem k divákům, tanečnice se musí točit stejně, což v původním tanci nebylo možné. Ale právě díky folklorním souborům a jejich členům se kroje, písně a tance dostávají zpět do své původní podoby i funkce. Jsou to právě členové folklorních souborů, kteří tančí a zpívají pro svou radost nejen na zkouškách. Při různých setkáních tančí a zpívají to, co se naučili v souboru. Zpívají také doma svým dětem i sobě pro radost. Kroj používají jako slavnostní oděv, vdávají či žení se v něm nebo jej oblékají na křtiny svých dětí. A tak dávají třetí život krojům, písním i tancům.

Muzikanti z Jablunkova a okolí po zkoušce na muzejní slavnosti v Orlové
(Jablunkov 23. 5. 1937)

Skupina tanečníků a hudebníků z Jablunkova a okolí po zkoušce na muzejní slavnosti v Orlové
(Jablunkov, 23. 5. 1937)

Tanečníci v goralských krojích při vystoupení
(Folklorní soubor Javorový, 1979)

Tanečníci a hudebníci z Jablunkova a okolí po vystoupení na Matičním dni v Orlové. Ženy v těšínských, muži v goralských krojích.
(Orlová 1. srpna 1926)

Folklorní soubor Slezan při vystoupení v Karviné, 1959